

Lesgeven over controversiële thema's

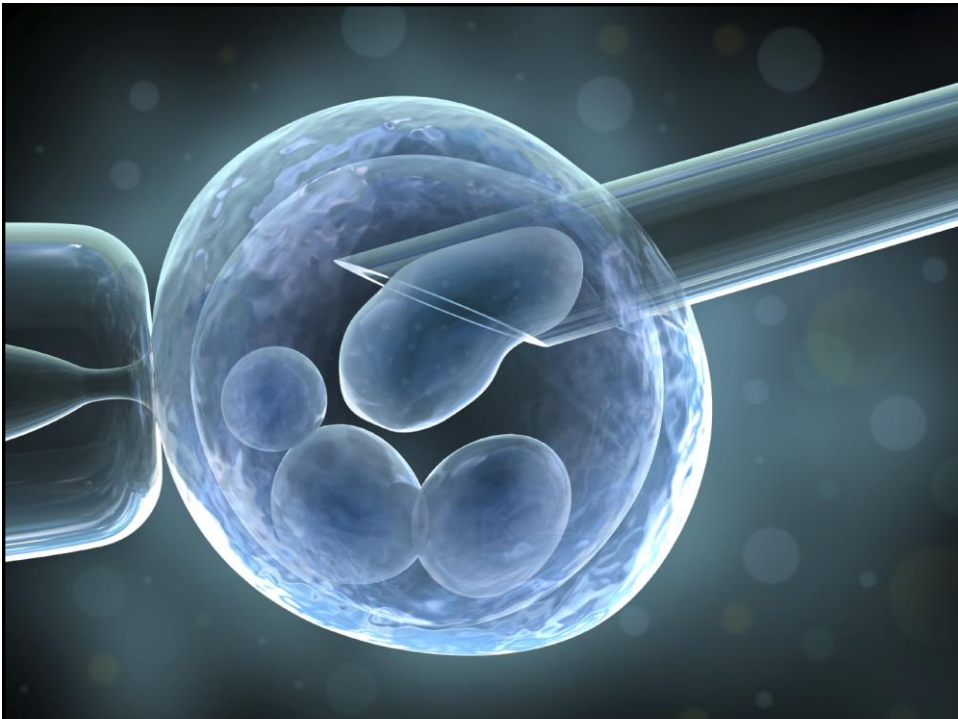
Docentendag maatschappijleer 2019 – Geerte Savenije

Inhoud van deze workshop:

1. Wat is een controversie? Praktijk en theorie
2. Vaardigheden: empathie, denken vanuit meerdere perspectieven en een kritische houding
3. Concrete voorbeelden en oefeningen

Schrijf voor jezelf op (1 min.):

- Een onderwerp (in het curriculum of ingebracht door een leerling) waar je niet goed raad mee wist / weet

Wat verstaan we eronder?

- Traumatische gebeurtenis, identificatie, morele reactie (Sheppard, 2010)
- Conflicterende perspectieven, verklaringen en oplossingen, gebaseerd op verschillende waarden en/of identificatie met bepaalde groep in heden en verleden (Savenije, 2014; Goldberg, Schwarz, & Porat, 2008; Stradling et al, 1984)
- Culturele en sociaal-politieke context! (Goren & Yemini, 2017; Misco, 2012)

- Onvoorbereid, overvallen worden
- Niet dezelfde kennis of bronnen als je leerlingen
- Geen epistemologische autoriteit
- Emoties lopen hoog op
- Nonchalance en onverschilligheid
- Eigen identiteit en betrokkenheid docent
- Niet gesteund door schoolbeleid
- Evenwicht tussen handhaven morele grenzen en faciliteren open gesprek

“Leerlingen die zelf gepest zijn met Zwarte Piet en leerlingen die geen enkele gevoeligheid tonen en het afdoen als onzin. Het hangt deels ook af van de leeftijd van de leerlingen. Maar veelal is het lastig om de nuance aan te brengen bij een onderwerp dat nu al hevig speelt in de media en waar ook ouders vaak een stevige mening over hebben”

“Zaken omtrent Islam liggen gevoelig bij allochtone leerlingen maar ook bij Nederlandse jongeren die soms bijna op extreemrechtse manier reageren. Ik werk veel met pubers uit mavo 3 en 4, zij zijn in hun denken vaak traditioneel en heel zwart-wit. Zaken die met seks te maken hebben, daar wordt vaak lacherig over gedaan”

“Ik geloof dat elk onderwerp bespreekbaar moet zijn en dat je juist door er niet over te praten onderwerpen gevoelig maakt”

“als je respect hebt voor anderen meningen, je verdiept in andere culturen en begrip opbrengt voor de mening van/ luistert naar de leerling (ook al ben jij het er niet mee eens) denk ik dat eigenlijk alle onderwerpen bespreekbaar moet kunnen maken. De voorwaarde is wel inleving en kennis van dat onderwerp en weten welke gevoeligheden er leven (inleven in de leerling)”

Vaardigheden

- Empathie
- Multiperspectiviteit
- Kritische houding (bronnen/bewijs)

Schrijf voor jezelf op (2 min.):

- Een voorbeeld van hoe je een controversieel onderwerp behandeld hebt waar je best tevreden over bent

en / of
- Wat zou volgens jou goed kunnen werken bij het behandelen van een controversieel onderwerp?

Peer education

- Leren van gelijken
- Jonge rolmodellen delen ervaringen
- Geen overdracht maar dialoog
- Dicht bij belevingswereld leerlingen

Eens of oneens?

- Leerlingen mogen in het kader van een open dialoog de Holocaust verkennen
- Leerlingen en leraren die seksuele diversiteit onacceptabel vinden, mogen daar voor uitkomen

Werkvormen

- Over de streep
  - Hele klas betrekken, leren positie bepalen
- Carrouseldebat: voor – tegen – rechters
  - Structuur, veilige sfeer, empathie en multiperspectiviteit
- Petje op, petje af
  - Verantwoordelijkheid bij IIn, empathie en nieuwsgierigheid in ander

Oefening: hoe maak je goede stellingen?

ILO

14

Over de streep: *hele klas betrekken, leren positie bepalen*

- Verdeel de ruimte in voor en tegen, eens en oneens etc. (schrijf op het bord wat zich aan welke kant bevindt). Projecteer een stelling en laat de leerlingen naar hun kant lopen. Stel vervolgvragen.

Carrouseldebat: *structuur, veilige sfeer, empathie en multiperspectiviteit*

- Verdeel de klas in drie groepen: voor, tegen en rechters. Geef een stelling. De rechters mogen aangeven of zij voor of tegen zijn. De groepen voor en tegen proberen vervolgens de rechters te overtuigen met goede argumenten (laat precies formuleren, bijv. dmv het ASR-model: Aanwijzen, Samenvatten, Reageren). Dan mogen de rechters vragen stellen. Opnieuw stemmen. Is er iemand van mening veranderd en waarom?

Petje op, petje af: *verantwoordelijkheid bij IIn, empathie en nieuwsgierigheid in ander*

- Laat leerlingen een vraag opschrijven die ze willen stellen aan iemand die precies het tegenovergestelde over een kwestie denkt (open en niet leidend formuleren). Eén leerling stelt zijn/haar vraag aan de hele klas, ieder mag antwoorden vanuit eigen overtuiging (petje af) of een ander perspectief (petje op). Moedig doorvragen aan en trek indien nodig breder als alles zich op één leerling of één perspectief richt.

Bron: Diversion en SLO (2016) Methodiek. Dialoog als burgerschapsinstrument vo en mbo

15

Socratische dialoog

Oefening in het opschorten van het eigen oordeel

- Kies onderwerp waar je sterke mening over hebt en veel vanaf weet
- Deel je onderwerp (neutraal) met je gesprekspartner (P)
- Bevraag je P, behandel je P als expert
- Laat niets merken als je het niet eens bent, stel geen suggestieve vragen
- Wissel na 5 minuten om

ILO

16

Bespreek na met elkaar:

- Lukte het om neutrale vragen te stellen?
- Merkte je dat je als interviewer en/of ondervraagde zelf kritischer werd?
- Wist je wat de mening van de interviewer was?
- Hoe was het om over een onderwerp waarover je gepassioneerd bent te interviewen?
- Was het lastig om te blijven luisteren als je vond dat de ander ongelijk had of onzin vertelde?

- Wat heb je geleerd van dit gesprek?
- Hoe kun je dit inzetten in de klas?

ILO

17

Contact?

g.m.savenije@uva.nl